

Begeerte heeft ons aangeraakt

‘Sterft, gij oude vormen en gedachten!
Slaafgeboornen, ontwaakt, ontwaakt!

De wereld steunt op nieuwe krachten,
Begeerte heeft ons aangeraakt!’

Uit de *Internationale**

Voor hen die de verlangens van de mens willen leren kennen, hetzij op artistiek gebied, op sexueel gebied, of op welk gebied ook, is het experiment een onmisbaar werktuig om gegevens te verzamelen over het doel en de bron van onze aspiraties, over hun mogelijkheden en hun grenzen. Men kan zich afvragen wat het voor nut heeft de mens te volgen van het ene uiterste naar het andere en daarbij niet bang te zijn de normen te veronachtzamen die gesteld worden door de moraal, door de esthetiek, door de filosofie. Hoe komt het dat wij de behoefte gevoelen banden te verbreken die ons sinds tientallen van eeuwen in een maatschappelijk systeem hebben vastgehouden en dank zij welke wij in staat gebleven zijn te denken, te leven, te scheppen? Heeft onze cultuur dan geen toekomst meer, zal binnen het kader van deze cultuur dan geen bevrediging van onze diepste verlangens mogelijk zijn?

In werkelijkheid is het zo, dat binnen het kader van deze cultuur nog nooit of te nimmer enig menselijk verlangen bevredigd is geweest, zomin waar het de slaaf betrof als zelfs in het geval van de heerser, al waande deze zich misschien gelukkig in een weelde en in een wellust waarin hij meende alle creatieve potenties van de mens uit te buiten.

Wanneer wij, mensen van de twintigste eeuw, over het menselijk verlangen spreken, dan spreken wij eigenlijk over iets onbekends. Alles wat wij weten immers, van dat onmetelijke terrein van onze werkelijke verlangens, is slechts dit: dat al deze verlangens uitmonden in één allesoverheersend verlangen naar vrijheid. De toegang tot die onbekende wereld waarin onze verlangens bevredigd worden en waarin alle culturele aspecten van onze levens en ook de relaties tussen de levens van ieder onzer een hogere waarde kunnen krijgen, wordt eerst mogelijk door de bevrijding van ons sociale leven, die wij beschouwen als onze eerste en meest elementaire taak.

Een verlangen kan men alleen grondig leren kennen door het te bevredigen en de bevrediging van ons meest essentiële verlangen is de revolutie. In de revolutie zetelt de eigenlijk creatieve activiteit, de cultuur dus, van onze tijd. Alleen in de revolutionaire activiteit kunnen wij de verlangens leren kennen die in de mens van NU, van 1949, sluimeren. Geen enkele formulering kan in de plaats treden van onze revolutionaire ervaring.

Het dialectisch materialisme heeft ons doen inzien dat ons bewustzijn afhankelijk is van de sociale omstandigheden waarin wij verkeren. Wanneer echter deze omstandigheden van dien aard zijn dat bevrediging van onze wezenlijke verlangens onmogelijk genoemd moet worden, dan zullen wij de behoefte gevoelen op ontdekking uit te gaan naar datgene wat wij verlangen. Uit deze behoefte is het experiment geboren, het middel om de kennis van de verlangens die in ons sluimeren te ontwikkelen.

Het experiment echter is niet alleen een middel om onze kennis te verrijken. Vanaf het moment dat wij moeten erkennen dat onze behoeften niet in overeenstemming zijn met de culturele normen die onze verlangens moeten kanaliseren, wordt het experiment de voorwaarde überhaupt tot kennis. Men zal zich afvragen waarop het experiment zelf dan gebaseerd is.

Aangezien onze verlangens onszelf grotendeels onbekend zijn, kan het experiment geen ander uitgangspunt hebben dan de kennis die op een gegeven ogenblik in ons aanwezig is. Datgene wat wij weten is op ieder moment de bouwstof waarmee verder gebouwd wordt. En met de nieuwe toepassing van dit materiaal begint de fase waarin wij in staat zijn nieuwe gebieden te ontginnen, gebieden waarvan wij ons nu nog geen voorstelling kunnen maken.

Met deze feiten voor ogen hebben de kunstenaars van nu zich tot taak gesteld de creativiteit die onderdrukt en verstikt was sinds het begin van onze huidige cultuur opnieuw te ontdekken. Creativiteit is de weg naar kennis, het middel bij uitstek om onze vrijheid te veroveren, het beste wapen in de revolutie.

De huidige, individualistische cultuur heeft de creativiteit vervangen door de artistieke productie. Maar wat men heeft voortgebracht zijn slechts de tragische symbolen van impotentie, de schaarse wanhoopskreten van een aan banden gelegd individu, geremd door esthetische taboes. Scheppen betekent datgene maken wat voorheen onbekend was, en het onbekende boezemt diegenen angst in die menen dat zij iets te bewaren of te bewaken hebben. Wij echter, die niets te verliezen hebben dan onze ketenen, wij zijn niet bang voor het avontuur. Het enig risico dat wij lopen, bestaat in het verlies van een nogal steriele maagdelijkheid, de maagdelijkheid van de abstracten. We moeten de maagdelijke reinheid van Mondriaan bevleken, al is het slechts met onze ellende. Is de ellende niet te verkiezen boven de dood, althans voor hen die sterk genoeg zijn om te vechten? De vijand heeft ons gedwongen om partizanen te worden en om in de ondergrondse te gaan, en al heeft hij misschien de discipline, wij hebben de moed, en tenslotte is het niet de discipline maar de moed die beslissend is voor de overwinning.

Dit is ons antwoord aan de abstracte kunstenaars, of zij zich nu beroepen op spontaniteit of niet. Hun 'spontaniteit' is die van een opstandig kind, dat niet weet wat het eigenlijk wil, dat weliswaar vrij wil zijn, maar dat toch niet buiten de bescherming van zijn ouders kan.

Vrij zijn kan men alleen als men sterk is: de vrijheid kan slechts bestaan in de creativiteit of in de strijd, die au fond hetzelfde doel hebben: de realisatie van ons leven.

CREATIVITEIT IS DE EIS DIE HET LEVEN ONS STELT, SCHOONHEID IS LEVEN.

Wanneer we thans moeten constateren dat de maatschappij zich tegen ons en tegen onze werken keert, en ons het verwijt maakt dat wij zogenaamd ongrijpbaar of onbegrijpelijk zijn, dan antwoorden wij:

1. Dat de mensheid in 1949 niets kan begrijpen behalve de noodzakelijke strijd voor haar bevrijding.
2. Dat wij, van onze kant, er niet naar verlangen om 'begrepen' te worden maar dat ook wij bevrijd willen worden, en dat WIJ GEDWONGEN ZIJN TOT HET EXPERIMENT DOOR DEZELFDE OORZAKEN DIE DE WERELD TOT STRIJD DWINGEN.
3. Dat wij niet creatief zouden kunnen zijn in een wereld die passief is en dat ONZE CREATIVITEIT GEVOED WORDT DOOR DE HUIDIGE SOCIALE STRIJD.
4. En tenslotte, dat de mensheid, eenmaal creatief levend, vanzelfsprekend geen behoefte meer zal hebben aan esthetische of ethische normen, die nooit een ander doel hebben gehad dan het

afremmen van de creativiteit, en die op het ogenblik de oorzaak zijn van het algemeen onbegrip voor onze experimenten.

Begrijpen immers, is niets anders dan het herscheppen vanuit een gemeenschappelijk verlangen. De mensheid, wijzelf daarbij inbegrepen, is op ontdekkingstocht naar haar eigen verlangens. Wij zullen deze verlangens kenbaar maken door ze te bevredigen.

'C'est notre désir qui fait la révolution', gepubliceerd in: *Cobra, organe du front international des artistes expérimentaux d'avant-garde* 4 (november 1949), p. 3-4.

Constant, 'C'est notre désir qui fait la révolution', in: *Documents relatifs à la fondation de l'Internationale Situationniste 1948-1957*, Parijs: Éditions Allia, 1985, p. 67-68

Het typoscript van deze tekst bevindt zich in het Constant-archief in het RKD.

* Nederlandse bewerking van de Internationale door de dichteres Henriëtte Roland Holst, geschreven in 1900.